

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes aliquot

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula I. Non quodlibet agit in quodlibet; neque quodlibet patitur a quodlibet: sed actus eorum, que agendi vim habent, recipiuntur in disposito.

urn:nbn:de:bsz:31-102400

Disputationum Philosophicarum

QUINTA,

continens

REGULAS IV.

pertinentes ad doctrinam,

AGENTIS ET PATIENTIS.

RESPONDENTE

publicè

JACOBO CLAUDERO, AL-
TENBURG, MISN.

REGULA I.

*Non quodlibet agit in quodlibet; neque
quodlibet patitur à quolibet: sed actus eo-
rum, quæ agendi vim habent, recipiun-
tur in dispositò. Ex I. Phys. t. 43.*

*IV. de Cælo t. 22. & II. de a-
nimâ t. 24.*

I.

Non quodlibet habet vim agendi aut
producendi quodlibet, ut frigori non
convenit vis efficiendi caloris, nisi ex
accidente. Non succinum, neque qui-
libet lapis, sed solus magnes pollet virtute tra-
ducendi ad se ferrum. Non magnes, neque
quodlibet aliud, sed succinum paleas ad se allie-
cere valet. Literas docere non valet, nisi qui eas

HH 3

didi-

Dissp

didicit. Non etiam quodlibet quemlibet actum
 suscipit; & quamvis aliquid præstò sit, quod
 agat, aut agere paratum sit, non tamen quodli-
 bet ab eò patitur, aut ἐνεργεῖαν ejus recipit, sed
 id tantum, quod ad eam suscipiendam dispositum
 est, & quò magis vel minus dispositum est,
 eò magis vel minus, citius aut tardius recipit,
 neque ex eò, quod agens tantum agit, patitur
 tantum patitur aut recipit. Ita ferrum, & non
 aliud quidquam, idoneum est trahi à magno
 te, palea à succinò. Hominis annum vige-
 mum quartum egressi magnitudo cessat augeri.
 Queritur, quæ causa sit? Ad animam certe
 tanquam agens primarium, referri nequit, cum
 illa per se non fiat imbecillior, secundum illud
*I. de anim. t. 65. εἰ λαβὸς ὁ πρῶτος οὐ μὲν
 οὐδὲ, βλέπει αὐτὸν ὡς νεώτερον;* Si senex acci-
 peret oculum juvenis, videret ut juvenis. Neque
 calorem, tanquam agens secundarium: quia
 is in juventute validissimus sit, neque minus
 sufficiens ad efficiendum corporis incremen-
 tum, quam in puerò. Et sunt hæ causæ effi-
 entes naturales, quæ quantum in se semper
 agunt,

H. Imputant igitur hoc subjecto, quò
 tum temporis non amplius ad extensionem,
 quàm ratio accretionis consistit, sit dispositum.
 Ratio, scribit Zabarella *de accret. & nutr. c. 11.*
 cur corpus juvenis non possit amplius augeri.

est, quia p-
 cuius incre-
 pus secund-
 ossa: quò
 suæ genera-
 & domabi-
 tionem
 necesse est
 mnes part-
 tur & indu-
 resolutione
 solidiores
 docet; hu-
 rimur viti-
 nis, quàm
 in bove, q-
 tio per ex-
 set; quan-
 runt, ut e-
 III. Di-
 somn. c. 11
 rationes.
 jecti & in-
 futura p-
 rent som-
 quàm in-
 quoque
 occupar-
 tis sint in-

est, quia præcipua pars, quæ augeri dicitur, & ad cuius incrementum crescit totum viventis corpus secundum omnes dimensiones, sunt ipsa ossa: quum igitur omne vivens in principio suæ generationis sit valde humidum, & molle, & domabile, ossa quoque reverà sunt, & ad extensionem idonea; ætate autem procedente, necesse est, ut per actionem caloris naturalis omnes partes corporis magis semper exsiccantur & indurescant: ex continuâ enim humidi resolutione à calore omnes partes duriores & solidiores redduntur, quod ipsa experientia docet; humidiores enim & molliores experimur vituli carnem, quàm bovis, & bovis juvenis, quàm bovis senis, & ossa quoque duriora in bove, quàm in vitulo: quoniam itaque accretio per extensionem fit, necesse est, ut tunc cesset, quando ossa ad tantam duritiem pervenerunt, ut extendi amplius nequeant.

III. Disputat Philosophus in *Lib. de divin. per somn. c. II.* nulla à Deo immitti somnia. Inter rationes, quas affert, hæc est, quòd homines abjecti & infimæ sortis somnia habeant, quibus futura prævideant. Si autem à Deo provenirent somnia, magis contingerent sapientibus, quàm indoctis & plebeiis. Quod confirmant quoque nonnulli eà, cujus explicatione jam occupamur, propositione, quòd actiones agentis sint in passò benè dispositò, vel recipiantur

potius in eò, quod melius dispositum, quam in illò, quod minus. Sapientum autem animos accommodatiores esse ad suscipiendas futurorum prædictiones per somnia, quis negaverit?

IV. E diverso ex eòdem principiò argumentum Aristotelis potius videtur everti, & probari, si quæ à Deò rerum eventurarum imaginæ dormientibus objiciantur, eas indoctis potius & imperitis esse infundendas. Videntur utique illi magis ad eas apti, quam sapientes; quorum istorum mentes continuis speculationibus agitatae, minus capaces sint eorum, quæ coeli infunduntur; contra, animi illorum vacuis contemplationibus non ita obsistunt formæ eüs accedentibus somniorum motibus.

V. Nos arbitramur, in iis, quæ potentia Deo absolutâ efficiuntur, non esse curiosius inquirendum in subjecti habilitatem, quàm Deum tam facile sit in vel ex minus dispositâ re aliquid producere, quàm ex magis idoneâ: quemadmodum succus à vite è terrâ attractus & elaboratus, ad generationem vini aptior est, quam aqua è fonte aut fluviò in hydrias infusa: momentò temporis tamen, nullò prorsus negotiò, illam Christus in vinum convertebat. Et videri poterant viri honorati, & sapientia humanâ conspicui, aptiores ad regnum Christi & muneris Apostolici functionem: sed

delegit De
imbecillit
dum non
priorum
& volunt

VI. A
adductur
somnia
teles id lo
fatis suo f
ἐξόχως.
tur vel or
bus, & ve
convenit
indoctis,
Confirm
tione sub
hibita ab

VII. A
Sole vel i
idque no
que oper
tium nat

VIII.
agentis f
prehend
facere,
terceden
ceram v

delegit Deus, quæ stulta erant in mundo, quæ imbecillia, quæ ignobilia, *I. Cor. I.* quemadmodum non minus fabrum, quam Magos & Ægyptiorum Babyloniorumque Reges de futuris & voluntate suâ secundum quietem instruxit.

VI. Argumentum tamen Aristotelis §. III. adductum, defendit Celsus Mancinius *lib. de somniis & synesi per somn. c. XX.* quod Aristoteles id loci dialecticè disputet, eâque de causâ satis suô fungatur officio, si rationibus utatur, *ἐνδοξαίς*. Cùm autem *ἐνδοξαί* sint, quæ videntur vel omnibus, vel pluribus, vel sapientioribus, & verò multi censeant sapientibus magis convenire divinationem per somnum, quam indoctis, non potest non inter *ἐνδοξαί* id referri. Confirmatio autem hujus argumenti à dispositione subjecti eodem §. III. annexa non est adhibita ab ipsò Aristotele.

VII. Ad illustrationem Regulæ facit, quod Sole vel igne cera liquefcit, lutum induratur, idque non propter diversam eorum in utrumque operationem, sed propter diversam patientium naturam & conditionem.

VIII. Cæterum fit, ut duplex actio alicujus agentis sit, prima & secunda: imò & tertia deprehendi potest. Actio prima calidi est calefacere, nullâ priori actione interveniente; intercedente autem calefactione liquefacit, ut ceram vel butyrum; vel indurat, ut lutum, quæ

actiones eâdem de causâ rectè dicuntur secundæ vel mediata. Solis prima & immediata actio est illuminare: per illuminationem, aut potius refractionem luminis calefacit, quæ est secunda ejus actio: ubi & tertia se prodit, liquescere nimirum & indurare.

IX. Attulimus autem hanc distinctionem propterea, quòd ex modò dictis evidens sit, contingere, ut omnia vel plurima subjecta æquè sint conformata ad primam vel secundam etiam actionem; quantum ad posteriorem verò vel sequentem, sit discrimen, ita ut unum ad unam, alterum ad contrariam actionem sit idoneum. Ita tam cera, quàm lutum & illuminatur & calefit à Sole & flammâ: hoc autem durefcit, illud liquescit.

REGULA II.

Quod recipitur, recipitur per modum recipientis.

I. Usitata apud Auctores est propositio. Et voluerunt probare nonnulli, omnem formam informantem materiam, esse quantam & extensam; non quidem per se, sed per accidentia. Argumentabantur enim ita:

Quicquid recipitur in materiâ quantâ, illud est quantum.

Sed omnia
teria

Ergò est
Major pro
per modum
in quantò,
datur.

II. Non
art. II. qu
quantitate
eam remov
ita: Quod
ipientis, sive
ram recipi
tur, quantum
recepti, h
do verò id
ipientis, h
dum recipi
ad natura
cùm omnib
bant, nul
materia,
fici quanti

III. S
tat: & pri
tò aut con
non habet
in quantò